

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

อิสลามเป็นระบอบการดำเนินชีวิตที่ต้องดำเนินไปตามกรอบที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดไว้ภายใต้บทบัญญัติต่างๆ โดยหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ หลักการศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า ﷻ ผู้ทรงสร้างสรรพสิ่ง พระองค์ ﷻ ทรงเป็นผู้มีมาแต่เดิม เป็นผู้ดำรงคงอยู่ตลอดไปโดยไม่มีเงื่อนไขแห่งกาลเวลาจำกัดพระองค์ ﷻ และทุกๆ ช่วงเวลาอยู่ในการบริหารจัดการแห่งพระองค์ ﷻ

คัมภีร์อัลกุรอานได้สาธยายหลากหลายเหตุการณ์ที่ได้อุบัติขึ้น ระบบการขับเคลื่อนจักรวาลได้ถูกจัดอย่างเป็นระเบียบ มิติช่วงเวลาที่ต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ที่น่าอัศจรรย์ เพราะเวลาคือชีวิตที่ดำเนินอยู่และยังคงดำเนินต่อไป มนุษย์เป็นสิ่งถูกสร้างที่มีขีดจำกัดในช่วงเวลา การค้นหาสัจธรรมถือเป็นมาตรฐานเพื่อเพิ่มพูนผลกำไรให้แก่ชีวิต การให้ความสำคัญและรู้จักการบริหารเวลาที่เหมาะสมจะนำไปสู่ความเป็นเลิศในการดำเนินชีวิต พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ยืนยันและชี้ให้เห็นความสำคัญของเวลาว่า

﴿وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾﴾

(سورة العصر: 2-1)

ความว่า “ขอสาบานด้วยกาลเวลา แท้จริงมนุษย์อยู่ในการขาดทุน”

(สุเราะฮ์อัลอัศร: 1-2)

อัญญาบะรียี (al-Tabarīy, 2002-1423: 24/589) ได้อธิบายว่า: “พระองค์ได้สาบานด้วยกาลเวลาว่าแท้จริงมนุษย์นั้นจะประสบความหายนะและความบกพร่องในชีวิต”

อัลบะฆะวะวียี (al-Baghāwīy, 1997-1417: 8/525-526) ได้อธิบายว่า: “การขาดทุน คือ การสูญเสียต้นทุนของมนุษย์ในความหายนะต่อตนเองและอายุของเขา”

อิบนุ กะษีร์ (Ibn Kathīr, 2005-1426: 8/480) ได้อธิบายว่า: “พระองค์ได้สาบานกับเวลาว่าแท้จริงมนุษย์นั้นจะอยู่ในการขาดทุน คือเสียหายและหายนะ”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พระองค์ได้สาบานกับกาลเวลาเพื่อย้ำเตือนมนุษย์ให้รู้ถึงความสำคัญ และเล็งเห็นถึงคุณค่าในมิติแห่งเวลา เพราะความสำเร็จหรือล้มเหลวในชีวิตขึ้นอยู่กับการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จาก al-Tafsīr al-Kabīr (1992-1412: 32/625) พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นหนักถึงสภาพมนุษย์อยู่ในความขาดทุน กล่าวคือ แท้จริงมนุษย์จะอยู่ในความขาดทุนอยู่เรื่อยไป เพราะความขาดทุนคือการสูญเสียต้นทุน และต้นทุนคืออายุที่มนุษย์ได้ใช้จ่ายหมดไปตามกาลเวลา (al-Rāzīy, 1992-1412: 32/625)

และในสุเราะฮ์ดังกล่าวพระองค์ ﷺ ดำรัสอีกว่า

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

(سورة العصر: 3)

ความว่า “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายและ
ตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรมและตักเตือนกันและกันให้มี
ความอดทน”

(สุเราะฮ์อัลอัสร: 3)

อิบน์ กะษีร (‘Ibn Kathīr, 2005-1426: 8/480) ได้อธิบายว่า: “มนุษย์ที่ถูกยกเว้น
จากการขาดทุนคือผู้ที่จิตใจเขามีศรัทธามั่นและด้วยอวัยวะส่วนต่างๆ ที่ใช้ประกอบคุณงามความดี
การตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม คือการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีและละทิ้งสิ่งต้องห้าม
และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน คือบนการทดสอบ การกำหนดสถานะ และการสร้างความ
เดือดร้อนจากผู้คนในเรื่องการชกชวนสู่ความดีและการห้ามปรามจากความชั่ว”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มนุษย์สามารถใช้เวลาให้คุ้มค่าแก่
ชีวิตเพื่อสร้างสมกำไรความดีงามซึ่งประกอบด้วยการสร้างศรัทธาในจิตใจ การปฏิบัติคุณความดี และ
การรู้จักตักเตือนต่อกันทั้งในเรื่องสัจธรรมและการใช้ความอดทนในมิติต่างๆ

การบริหารเวลาในแต่ละช่วงชีวิตถือเป็นส่วนสำคัญที่จะขับเคลื่อนความสำเร็จให้
บรรลุไปสู่เป้าหมาย ดังเช่นการเผยแผ่อิสลามของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ณ นครมักกะฮ์และมาดีนะฮ์
ภายในกรอบเวลาเพียง 23 ปี ท่านใช้เวลาอย่างคุ้มค่าในการเผยแผ่และปกป้องอิสลามด้วยการอุทิศ
และร่วมมือของบรรดาอัครสาวก¹ ร่วมสมัย และประชาชาติมุสลิมในยุคต่างๆ จนทำให้อิสลามกระจาย
ไปทั่วโลกมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของเวลากับการประทาน
อิสลามจากพระเจ้า และความฉลาดอันล้ำเลิศของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ที่ใช้ทักษะ² การบริหาร³ เวลา
อย่างเหมาะสมและสร้างคุณค่าแก่ประชาชาติอิสลาม กล่าวได้ว่า มิติช่วงเวลาแต่ละเหตุการณ์ต่างๆ ที่
ปรากฏในอดีตถือเป็นอุทาหรณ์แก่ประชาชาติอิสลามได้รู้จักใคร่ครวญและนำมาศึกษาเพื่อเป็น
ครรลองการดำเนินชีวิตสำหรับมนุษยชาติทุกยุคทุกสมัย

สุเราะฮ์อัลอัสร แม้มีเพียงสามโองการ แต่มีความพิเศษทางด้านสัมพันธศาสตร์
กล่าวคือ สัมพันธภาพระหว่างมนุษย์กับการบริหารเวลาที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้าของตน รวมถึงวิธีการในการ
เสริมสร้างทักษะทางด้านหลักศรัทธา ศาสนบัญญัติ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อยกระดับความเป็น
เลิศในการดำเนินชีวิต มีความจำเริญ และใช้เวลาเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมหรือกิจการต่างๆ
โดยการนำศาสตร์องค์ความรู้ที่ปรากฏอยู่ในสุเราะฮ์ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการเวลาอย่างรู้
ค่า และเพิ่มพูนผลกำไรความดีแห่งชีวิต อิมามอัซฮาฟีอีย์ ขออัลลอลฮ์ ﷺ ทรงเมตตาท่าน กล่าวถึง

¹ ในภาษาอาหรับเรียกว่าเศาะหาบะฮ์ คือบุคคลที่อยู่ร่วมสมัยกับท่านศาสนทูต ﷺ พบกับท่าน มีศรัทธาและได้ตายในอิสลาม.

² หมายถึง ความชำนาญ (Skill) (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน: 2542).

³ หมายถึง ดำเนินการ,จัดการ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน: 2542).

ความสำคัญสุเราะฮ์อัลอัศรว่า “หากมนุษย์ได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ถึงสุเราะฮ์นี้อย่างลึกซึ้ง พวกเขาจะได้รับประโยชน์ตลอดชีวิต”⁴ (Shanqīṭī, 1415: 9/96)

หน้าที่ประการแรกของมุสลิมต่อเวลา คือ การที่เราต้องรักษาเวลาเหมือนกับการที่เขารักษาทรัพย์ ทว่าจะต้องให้มากกว่านั้น ต้องรักและหวงแหนที่จะใช้เวลาทั้งหมดของเขาให้เป็นประโยชน์ ทั้งในเรื่องศาสนา กิจการทางโลก และสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชาติอิสลาม ในด้านความดีงาม ความผาสุก การขัดเกลากายภาพและจิตวิญญาณ เหล่าบรรพชนผู้ทรงคุณธรรม เป็นผู้ที่รักและหวงแหน และมีทักษะการบริหารจัดการเวลาอย่างเข้มงวด เพราะพวกเขาารู้ซึ่งถึงคุณค่าของเวลา ท่านหะซัน อัลบัศรี⁵ กล่าวว่า “ฉันได้พบกับหมู่ชนที่รักและหวงแหนเวลาของพวกเขามากกว่าที่พวกเขาจะรักและหวงแหนดิรัฮ์และดินารของพวกเขา” (Yūsuf al-Qāradāwī, 1992: 16)

ฉะนั้น การบริหารเวลาจึงมีความจำเป็นและสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานการณ์สังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วยพัฒนาการต่างๆ แห่งยุคสมัย มีเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ กระบวนท่า จนบางครั้งมันนำไปสู่ความขาดระเบียบในการดำเนินชีวิต และยิ่งไปกว่านั้น มันทำให้มนุษย์หลงทาง หลงใหล เพลิดเพลิน จนละเลยหน้าที่กับพระผู้เป็นเจ้าของตนในด้านการศรัทธา เช่น ให้ความสนใจ หลงเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ ทำนายดวงชะตาชีวิต ให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตแห่งโลกนี้มากกว่าโลกหน้า หรือในด้านบทบัญญัติ เช่น ขาดละหมาด ทำตรงเวลาบ้างไม่ตรงเวลาบ้าง ใช้จ่ายเพื่ออารมณ์ดีกว่าการบริหารจัดการ ไม่ให้ความสำคัญในการใช้จ่ายเพื่อประกอบพิธีหัจญ์ หรือทางด้านจรรยาบรรณ เช่น แพ้ชั้นการแต่งกายที่ขัดกับบทบัญญัติอิสลาม การกินการดื่มที่ฟุ่มเฟือย สนใจในการใช้เวลาของชีวิตแบบหุรหุรา อันเนื่องจากการที่มองไม่เห็นถึงคุณค่าแห่งเวลาและขาดทักษะการบริหารจัดการเวลาในชีวิตของแต่ละบุคคล

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เวลามีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะความสำเร็จและความจำเริญของชีวิต ส่วนสำคัญมาจากการรู้จักคุณค่า และวิธีการใช้เวลาอย่างถูกต้อง การตัดสินใจเลือกศึกษาวิจัยหัวข้อ “การบริหารเวลา กรณีศึกษาสุเราะฮ์อัลอัศร” จึงเป็นเจตนารมณ์ของผู้วิจัยที่จะบรรลุถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเวลาตามแบบอย่างอิสลาม โดยมุ่งหวังว่า ผลการศึกษานี้จะช่วยพัฒนาช่วงเวลาชีวิตของผู้วิจัย ครอบครัว และสังคมทุกระดับ

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้ามิติของเวลาที่ปรากฏจากโองการอัลกุรอาน ตัรบหะดีษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 อัลกุรอานที่เกี่ยวข้อง

1.2.1.1 โองการอัลกุรอานที่เกี่ยวกับเรื่องเวลาในมิติด้านต่างๆ

⁴ ในด้านการตักเตือน ปลุกจิตสำนึกต่อมนุษย์ ไม่ใช่ในแง่ของบทบัญญัติทั้งหมด.

⁵ คือ หะสัน บิน ยะสาร อัลบัศรี หรือชานานามว่า อะบิสะอิด เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 21 เป็นอุลาม่าตาบิอินอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ฮุนใหญ่ สามารถท่องจำอัลกุรอานได้เมื่ออายุ 10 ขวบ เล่าเรียนกับอิมามมอลิก رضي الله عنه และเสียชีวิตในปีศักราชที่ 110.

ก. ด้านหลักการศรัทธา

(1) ช่วงเวลาและระยะเวลาในการสร้างชั้นฟ้าและแผ่นดิน

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾
(سورة السجدة: 4)

ความว่า “อัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินและสิ่งที่อยู่ในระหว่างทั้งสองในเวลา 6 วัน⁶ แล้วพระองค์ทรงประทับเหนือบัลลังก์⁷ สำหรับพวกเจ้านั้น ไม่มีผู้คุ้มครองและผู้ช่วยเหลืออื่นจากพระองค์ แล้วพวกเจ้ามิได้ใคร่ครวญบ้างดอกหรือ ?”

(สุเราะฮ์อัลสัจญะฮ์: 4)

อัญญาอะบะรียัย (al-Tabarī, 2002-1423: 32 / 166) ได้อธิบายว่า: “ไม่มีผู้ใดคุ้มครองแก่การกราบไหว้เว้นแต่เพียงพระองค์ ﷻ เท่านั้น ผู้ทรงสร้างชั้นฟ้า แผ่นดิน และสิ่งที่อยู่ระหว่างทั้งสองนั้นในเวลา 6 วัน และได้ประทับอยู่บัลลังก์ในวันที่ 7 หลังจากทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างเสร็จ และไม่มีผู้ใดให้คุณและให้โทษได้ นอกเหนือจากพระองค์ ﷻ และหากพระองค์ ﷻ ทรงประสงค์สิ่งใด ก็ไม่มีผู้ใดสามารถยับยั้งพระองค์ ﷻ”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า พระองค์ ﷻ ได้ทรงสร้างสรรพสิ่งต่างๆ ภายในกรอบสภาวะเวลาของพระองค์ ﷻ เพราะพระองค์ ﷻ คือผู้ปรีชาชาญในด้านทักษะการบริหารจัดการเวลาแห่งสากลโลก

(2) ช่วงเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์⁸

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٠٠﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٠١﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ﴾

⁶ คือวันเวลาของโลกดุนยา หากพระองค์ ﷻ ทรงประสงค์ก็จะสร้างมันในระยะเวลาเพียงพริบตาเดียว แต่พระองค์ ﷻ ทรงต้องการสอนปวงบ่าวของพระองค์มิให้รีบร้อน.

⁷ การ استوى ที่เหมาะสมกับพระองค์ ﷻ โดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับหรือยกตัวอย่าง หรือบิดเบือน หรือตั้งข้อสังเกต นี่คือการศรัทธาของชาวสะลัฟ อิมามมาลิก rahimahullah กล่าวว่า استوى (อัตสอติ)เป็นที่รู้จัก ส่วนอย่างอื่นนั้นไม่มีใครรู้ การศรัทธาในเรื่องนี้เป็นวาญิบ และการถามขอกแซกเป็นเรื่องบิออะฮ์, จากตัฟซีร์ al-Baghāwī เล่ม1หน้า78 กล่าวว่า“ท่านอิบนุอับบาส และส่วนใหญ่ของนักรอการอธิบายยุคสะลัฟได้อธิบาย استوى ว่า ارتفاع ซึ่งให้นัยอธิบายว่า“สูงส่ง” และจากตัฟซีร์ al-Tabarī เล่ม1หน้า430 กล่าวว่า “คำว่า استوى นั้นให้นัยอธิบายว่า สูงส่งแบบการสูงส่งของการปกครองและอำนาจ ไม่ใช่อยู่สูงแบบมีสถานที่และไม่ใช่สูงแบบเคลื่อนย้ายและก็หายไป” ส่วนการศรัทธาของชาวเคาะลัฟในเรื่องนี้ ก็ใช้การตีความ(الجواب) โดยอิงนัยอธิบายข้างต้นมายึดถือเช่นเดียวกัน ซึ่งหากนำมาวิเคราะห์ในเชิงลึกแล้ว ทั้งปราชญ์สะลัฟและเคาะลัฟ ต่างกันเพียงยุคสมัยและสำนวนที่ใช้ เพื่อมอบความบริสุทธิ์ต่อคุณลักษณะอันสมบูรณ์แก่พระองค์ ﷻ ด้วยกันทั้งสิ้น.

⁸ คือ เทวทูต หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างจากรัศมี มีความละเอียดอ่อน มีรูปร่างที่หลากหลาย และจงรักภักดีต่อพระองค์ ﷻ ตลอดเวลา.

(سورة الصافات: 164-166)

ความว่า “และไม่มีผู้ใดในหมู่พวกเรา เว้นแต่เขาได้มีตำแหน่งที่ได้กำหนดไว้แล้ว และแท้จริงเรานั้นเป็นผู้ที่ยืนเข้าแถวอยู่แล้ว และแท้จริง เรานั้นเป็นผู้แช่ซ่องสดุดีอัลลอฮ์”⁹

(สุเราะฮ์อัศศ็อฟฟาต: 164-166)

อิบนุ กะษีรฺ (*Ibn Kathīr, 2005-1426: 3/157) ได้อธิบายว่า: “บรรดามะลาอิกะฮ์นั้นพำนักอยู่ในชั้นฟ้า และมีตำแหน่งหน้าที่เฉพาะในการสักการะทุกช่วงเวลา ทุกขณะ เเงาะฮากกล่าวในตัฟซีรว่า มัสรูคได้รายงานจากท่านหญิงอาอ์ชะฮฺ رضي الله عنها ท่านศาสนทูต صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “ไม่มีสถานที่ใดในชั้นฟ้าดูนยาเว้นแต่ในสถานที่นั้นจะต้องมีมะลาอิกะฮ์สถูดอยู่ หรือไม่ก็ยืนอยู่”¹⁰

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ทุกช่วงเวลา และทุกๆอิริยาบถนั้นจะมีมะลาอิกะฮ์คอยรับหน้าที่เฉพาะในการสักการะต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ

(3) ช่วงเวลาแห่งการประทานคัมภีร์อัลกุรอาน

พระองค์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْقُرْآنِ...﴾

(سورة البقرة: بعض من آية 185)

ความว่า “เดือนรอมฎอนนั้นเป็นเดือนที่อัลกุรอานได้ถูกประทานลงมาในฐานะเป็นข้อแนะนำสำหรับมนุษย์และเป็นหลักฐานอันชัดเจนเกี่ยวกับข้อแนะนำนั้น¹¹ และเกี่ยวกับสิ่งที่จำแนกระหว่างความจริงกับความเท็จ”¹²

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: ส่วนหนึ่งของโองการ 185)

อิบนุ กะษีรฺ (*Ibn Kathīr, 2005-1426: 1/220) ได้อธิบายว่า: “อัลลอฮ์ ﷻ ได้สรรเสริญยกย่องเดือนรอมฎอนเป็นพิเศษมากกว่าเดือนอื่นๆ เพราะเป็นเดือนแห่งเวลาที่พระองค์ ﷻ ได้ประทานคัมภีร์อัลกุรอานลงมาไปยังชั้นฟ้าของโลกนี้อย่างครบถ้วนในคำคืนลัยละตุลกีอ์ดร์ ซึ่งเป็นคืนแห่งความจำเริญอีกด้วย แล้วหลังจากนั้นค่อยๆทยอยลงมาไปยังศาสนทูตมุฮัมมัด صلى الله عليه وسلم ตามวาระหรือช่วงเวลาต่างๆ และคัมภีร์อื่นๆ เช่น ศุหุฟศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ชะบูร์ศาสนทูตดาอูด عليه السلام เตาร็อดศาสนทูตมูซา عليه السلام และอินญิลศาสนทูตอีซา عليه السلام ก็ถูกประทานลงมาในเดือนรอมฎอนเช่นกัน”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานคัมภีร์อัลกุรอานและคัมภีร์อื่นๆนั้นตามวาระ เวลา และสถานที่ที่พระองค์ ﷻ ทรงประสงค์ และทรงคัตสรรไว้แล้ว

⁹ เป็นการกล่าวสรรภาพของมะลาอิกะฮ์ต่อการเป็นบ่าวว่า ทุกๆมะลักในหมู่พวกเรานั้นมีตำแหน่งและหน้าที่ จะไม่ล่วงเกินต่อกัน บ้างก็ในเรื่องปัจจัยยังชีพ ปลิดชีวิตมนุษย์ นำวิวรรณ์ ยืนแถวเพื่อสักการะ และแช่ซ่องสดุดีต่อพระองค์ ﷻ ทุกเวลา.

¹⁰ เพื่อสักการะอัลลอฮ์ ﷻ.

¹¹ เกี่ยวกับข้อแนะนำให้มนุษย์มีหลักการศรัทธาอันถูกต้องและข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของพวกเขา.

¹² เกี่ยวกับหลักการที่จำแนกให้มนุษย์ทราบว่า อะไรคือความเท็จ และอะไรคือความจริง.

(4) ช่วงเวลาแห่งการแต่งตั้งศาสนทูต ﷺ

พระองค์ ﷺ ดำรัสว่า

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾

(سورة الجمعة: 2)

ความว่า “พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งศาสนทูตขึ้นคนหนึ่งในหมู่ผู้ไม่รู้
จักหนังสือจากพวกเขาเอง เพื่อสาธยายโองการต่างๆ ของพระองค์
แก่พวกเขา และทรงขัดเกลาจิตใจของพวกเขา และทรงสอนคัมภีร์
และวิทย์ปัญญาแก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการ
หลงผิดอย่างชัดแจ้งก็ตาม”

(สุเราะฮ์อัลญุมอะฮ์: 2)

อิบน์ กะษีรฺ (‘Ibn Kathīr, 2005-1426: 3/516) ได้อธิบายว่า: “กลุ่มชนอาหรับใน
ช่วงเวลานั้น¹³ ได้ยึดถือศาสนาของศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام โดยมีการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยน จน
ขัดแย้งกับบทบัญญัติเดิมในเรื่องความเป็นเอกะของพระเจ้า รวมทั้งอุตริกรรมอีกมากมายที่ขัดแย้งกับ
แนวทางศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้งศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ เพื่อฟื้นฟูและ
จรรโลงศาสนาของศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ด้วยบทบัญญัติใหม่ที่สมบูรณ์ เพื่อนำพามนุษย์ไปสู่
ความสำเร็จและความจำเริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ในช่วงเวลาก่อนที่มุฮัมมัด ﷺ ถูกแต่งตั้ง
เป็นศาสนทูตนั้น กลุ่มชนอาหรับในขณะนั้นยังจมปรักอยู่กับความเชื่อผิดๆ ซึ่งถือเป็นยุคมืดแห่งอารย
ธรรม แต่หลังจากที่ท่านได้ถูกแต่งตั้งเป็นศาสนทูต เพื่อพันธกิจแห่งการเผยแผ่อิสลาม ภายใน
ระยะเวลาเพียง 23 ปี ท่านได้ทำให้คาบสมุทรอาระเบียบรรลุทางนำ ความจำเริญ และความรุ่งเรือง
เหนือประชาชาติทั้งปวง

(5) ช่วงเวลาแห่งวันกียามะฮ์¹⁴

พระองค์ ﷺ ดำรัสว่า

﴿إِنَّ يَوْمَ الْقِيَامِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا﴾

(سورة النبأ: 17-18)

ความว่า “แท้จริงวันแห่งการตัดสินนั้นเป็นเวลาที่ถูกกำหนดไว้¹⁵ วัน
ที่แตรจะถูกเป่า แล้วพวกเจ้าก็จะมากันเป็นหมู่ๆ¹⁶”

¹³ ก่อนท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ได้ถูกแต่งตั้ง.

¹⁴ คือวันสิ้นสุดของโลกนี้และจักรวาลในทัศนะของอิสลาม และมนุษย์จะถูกพิพากษาและได้รับการตอบแทนตามความเชื่อ พฤติกรรม
ของตนในช่วงที่ใช้ชีวิตอยู่ในโลกนี้.

¹⁵ คือวันแห่งการสอบสวน ตอบแทน วันแห่งการตัดสินนั้นเป็นเวลาที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว จะไม่ถูกร่นมาและจะไม่ล่าช้าออกไป.

¹⁶ คือวันที่อัสรอฟิลาเป่าสังข์ พวกเจ้าจะออกมาเป็นหมู่ๆยังทุ่งกว้างเพื่อการตัดสิน ชั้นฟ้าทั้งหลายจะถูกเปิดออกเพื่อให้มะลาอิกะฮ์ลงมา
เทือกเขาจะถูกเคลื่อนออกไปจากสถานที่ของมัน แล้วกระจายเป็นผุยผง จนเป็นภาพลวงตา ซึ่งผู้พบเห็นจะคิดว่าเป็นแหล่งน้ำ.

(สุเราะฮ์อันนะบะอ: 17-18)

อิบน์ กะษีรฺ ('Ibn Kathīr, 2005-1426: 3/628) ได้อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงดำรัสให้รู้ถึง “เยามัลฟิศล” คือวันอวสารของโลกและจักรวาล แท้จริงมันเป็นช่วงเวลาที่ยัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดไว้แล้ว จะไม่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากกำหนดการณ์ และไม่มีผู้ใดรู้กำหนดเวลาดังกล่าวนอกจากพระองค์ ﷻ อิบน์ญะรียร์ได้ปรารภว่า ในวันที่แตรถูกเป่าขึ้นนั้น ทุกๆ ประชาชาติจะมารับฟังคำตัดสินพร้อมกับศาสนทูตของพวกเขา”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นข้อบังคับสำหรับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาว่าวันกียามะฮ์นั้นเป็นช่วงเวลาที่จะต้องปรากฏขึ้นตามการกำหนดสภาวะของพระองค์ ﷻ แต่วันไหน เวลาใดนั้น พระองค์ ﷻ เท่านั้นที่รอบรู้

(6) ช่วงเวลาแห่งการกำหนดสภาวะ (เกาะฎูอ์และเกาะดัร)

พระองค์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

(سورة الحديد: 22)

ความว่า “ไม่มีเคราะห์กรรมอันใดเกิดขึ้นในแผ่นดินนี้และไม่มีแม่แต่ในตัวของพวกเขาเอง เว้นแต่ได้มีไว้ในบันทึกก่อนที่เราจะบังเกิดมันขึ้นมา แท้จริงนั้นมันเป็นการง่ายสำหรับอัลลอฮ์¹⁷”

(สุเราะฮ์อัลฮะดีด: 22)

อิบน์ กะษีรฺ ('Ibn Kathīr, 2005-1426: 3/460) ได้อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดสภาวะ ช่วงเวลาเหตุการณ์ต่างๆ ไว้แล้วก่อนที่มนุษย์ที่ถูกให้บังเกิด ดังมีรายงานจากอิมามอะหมัด จาก अबดุลลอฮ์ บิน อุมร์ บิน อาศ ﷺ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดสภาวะ ปรากฏการณ์ล่วงหน้า ก่อนที่จะสร้างชั้นฟ้าและแผ่นดินถึง 50000 ปี”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า การศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะต่างๆ เช่น โชคดีหรือโชคร้าย ความดีหรือความชั่ว ความทุกข์หรือความสุข สูงศักดิ์หรือด้อยศักดิ์ ล้วนแล้วแต่ช่วงเวลาเหล่านั้น พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำหนดการณ์ไว้แล้วทั้งสิ้น

(7) ช่วงเวลาและพัฒนาการในการสร้างมนุษย์

พระองค์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْقَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَعَجْرٍ مُخَلَّقَةٍ لِنَبِّئَنَّ لَكُمْ

¹⁷ สิ่งที่เกิดขึ้นในแผ่นดินนี้ เช่นเคราะห์กรรมต่างๆเป็นต้นว่าความแห้งแล้ง แผ่นดินไหว การสูญเสียพืชผล การเจ็บไข้ได้ป่วย ความยากจน และการสูญเสียลูกหลานญาติพี่น้อง ทั้งหมดนี้ถูกจารึกไว้ในกระดานบันทึกแล้วพร้อมด้วยจำนวน ขนาด วิธีการ วันเวลาและสถานที่ของมัน ทั้งนี้ก่อนที่พระองค์จะทรงให้เกิดขึ้น.

﴿وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا...﴾

(سورة الحج: بعض من آية 5)

ความว่า “โอ้มนุษย์เอ๋ย! หากพวกเจ้าอยู่ในการสงสัยแคลงใจเกี่ยวกับการฟื้นคืนชีพแล้วไซ้ แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้าจากดิน แล้วจากเชื้ออสุจิ แล้วจากก้อนเนื้อทั้งที่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์และไม่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์เพื่อเราจะได้ชี้แจงเคล็ดลับแห่งเดชานุภาพแก่พวกเจ้าและเราให้การตั้งครรรค์เป็นที่แน่นอนอยู่ในมดลูกตามที่ประสงค์ จนถึงเวลาที่กำหนดไว้แล้วเราให้พวกเจ้าคลอดออกมาเป็นทารก...”

(สุเราะฮ์อัลหัจญ์: ส่วนหนึ่งของโองการ 5)

อิบนุ กะษีรฺ (’Ibn Kathīr, 2005-1426: 2/579) ได้อธิบายไว้ว่า: “มนุษย์จะถูกฟื้นคืนชีพอีกครั้งหนึ่งในวันกิยามะฮ์ และพระองค์ทรงสร้างมนุษย์จากดินนั้น คือศาสนทูตอาดัม عليه السلام แล้วหลังจากนั้น ก็ถูกบังเกิดผ่านเชื้อน้ำอสุจิจากไขสันหลังเพศชายไปผสมกับเชื้อน้ำอสุจิในรังไข่มดลูกเพศหญิง จาก 40 วันกลายเป็นก้อนเลือด อีก 40 วันกลายเป็นก้อนเนื้อ¹⁸ และเริ่มพัฒนาการรูปร่าง มีศีรษะ ลำตัว แขนขา หน้าตา ประสาทสัมผัสต่างๆ จนครบสมบูรณ์ภายใน 40 วัน หลังจากนั้นพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้พระบัญชามะลาอิกะฮ์ฮุเปาวิญญูณแก่ทารกในครรภ์นั้น”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ คือพระเจ้าผู้ทรงสร้างมนุษย์ซึ่งเป็นการมหัศจรรย์อย่างยิ่ง พระองค์ ﷻ ทรงสร้างโดยผ่านช่วงเวลาของกระบวนการต่างๆ การปฏิสนธิ การก่อเนื้อก่อตัว พัฒนาการจนนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ

(8) ช่วงเวลาแห่งการบริหารภารกิจ

พระองค์ดำรัสไว้ว่า

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

(سورة الرحمن: 29)

ความว่า “ผู้ที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินจะขอต่อพระองค์ทุกขณะ¹⁹ พระองค์ทรงมีภารกิจ²⁰”

(สุเราะฮ์อัรเราะห์มาน: 29)

อัญญาอะบะรียฺ (al-Ṭabarī, 2002-1423: 23/38-39) ได้อธิบายว่า: “มวลมนุษย์มะลาอิกะฮ์ ญินและสรรพสิ่งต่างๆทั้งในโลกนี้และจักรวาลต่างวิงวอนขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ ﷻ ทุกเวลา ไม่มีสิ่งใดรอดพ้นจากความรอบรู้ของพระองค์ ﷻ ทรงบริหารกิจการทั้งหมด ทรง

¹⁸ ศัพท์เทคนิคทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เรียกว่า “Embryo”

¹⁹ ทุกๆสิ่งที่มีชีวิตในชั้น ฟาทั้งหลาย และแผ่นดินมีความต้องการจากพระองค์ เพื่อขอความช่วยเหลือ และขอปัจจัยยังชีพ ด้วยการเปล่งวาจาออกมา หรือด้วยสภาพที่เป็นอยู่.

²⁰ ทุกเวลา และทุกขณะพระองค์ทรงมีภารกิจ เช่น ทรงอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทรงปลดปล่อยผู้ได้รับความทุกข์ยาก ทรงให้เกียรติแก่หมู่ชนหนึ่ง และทรงให้ความต่ำต้อยแก่อีกหมู่ชนหนึ่ง นักตีฟิรากล่าวว่า เป็นภารกิจที่ทรงเปิดเผยให้เห็นมิใช่ทรงเริ่มใหม่.

บรรเทาความโศกเศร้าแก่ผู้ที่โศกเศร้า ทรงเทิดเกียรติแก่กลุ่มชนหนึ่ง และทรงลดเกียรติแก่อีกกลุ่มชนหนึ่ง และบริหารจัดการปรากฏการณ์อื่นๆของสรรพสิ่งที่พระองค์ ﷻ ทรงสร้างทั้งหมด”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาทุกขณะมีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นอยู่ของบรรดามักลูก²¹ เพราะมันเป็นสิ่งกำหนดสถานะของแต่ละสรรพสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างไว้ และพระองค์ ﷻ คือพระเจ้าผู้ทรงปรีชาในการบริหารภารกิจทั้งหลาย

(9) ช่วงเวลาของกลางวันและกลางคืน

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

(سورة المؤمنون: 80)

ความว่า “และพระองค์ผู้ทรงให้เป็นและทรงให้ตาย และพระองค์ทรงสิทธิในการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกลางวันและกลางคืน พวกเจ้ามิได้ใช้สติปัญญาพิจารณาตอหรือ²²?”

(สุเราะฮ์อัลมูมินูน: 80)

อิบน์ กะษีรฺ (Ibn Kathīr, 2005-1426: 2/626) ได้อธิบายว่า: “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้เป็น อีกครั้งจากกระดูกที่ผุเปื่อย และทรงให้ตายกับประชาชาติทั้งหลาย และพระองค์ ﷻ ทรงสับเปลี่ยนกลางวันกลางคืน เวลาทั้งสองจะเอื้ออำนวยส่งเสริมกันในการสับเปลี่ยน คล้อยตามกัน ไม่ห่างจากกัน และแตกแยกกัน”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดเวลากลางวันและกลางคืน มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปอย่างเป็นระบบ พร้อมกับมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ความเป็น ความตาย และการฟื้นคืนชีพในวันกิยามะฮ์

(10) ช่วงเวลาแห่งความตายและการฟื้นคืนชีพ

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ مُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

(سورة البقرة: 28)

ความว่า “สุเจ้าปฏิเสธการศรัทธาอัลลอฮ์ได้อย่างไร ทั้งๆ ที่สุเจ้าไม่เคยมีชีวิตมาก่อน²⁴ แล้วพระองค์ได้ทรงให้ชีวิตแก่สุเจ้า หลังจากนั้นพระองค์จะทรงทำให้สุเจ้าตาย แล้วทำให้สุเจ้ามีชีวิตอีก²⁵ แล้วสุเจ้า

²¹ หมายถึง สรรพสิ่งที่ถูกสร้าง.

²² โดยให้กลางวันและกลางคืน ยาวและสั้นตามฤดูกาล เพื่อเป็นหลักฐานชี้แนะถึงการมีของพระองค์ และเดชานุภาพของพระองค์.

²³ เพื่อพวกเจ้าได้รู้ว่า ผู้ที่สามารถให้บังเกิดแต่เริ่มแรก ย่อมสามารถจะให้เกิดขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งหลังจากตายไปแล้ว.

²⁴ คือยังอยู่ในสภาพเป็นดิน อันหมายถึงท่านศาสนทูตอาดัม عليه السلام ผู้เป็นบิดาแห่งมนุษยชาติทั้งหมด.

²⁵ คือฟื้นชีวิตใหม่จากกุบูรในวันกิยามะฮ์.

จะถูกนำกลับไปยังพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: 28)

อิบน์ กะษีรฺ (*Ibn Kathīr, 2005-1426: 1/98) ได้อธิบายว่า: “อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันบนการมีอยู่และการมีอำนาจของพระองค์ ﷻ ผู้ทรงสร้าง ทรงแปรสภาพกับบรรดาบ่าวของพระองค์ ﷻ จึงไม่เป็นการบังควรในการปฏิเสธการมีอยู่ของพระองค์ ﷻ และนมัสการเคียงคู่ด้วยสิ่งอื่นกับพระองค์ ﷻ เพราะแท้จริงแล้วสุเจ้า (ตาย) ไม่เคยมีมาก่อน แล้วพระองค์ ﷻ ทรงให้มีชีวิตขึ้นมาจากเชื้อสุจิตที่อยู่ในกระดูกสันหลังบรรดาพ่อของสุเจ้า แล้วหลังจากนั้นก็ทรงทำให้ตายอีกครั้ง และหลังจากนั้นพระองค์ ﷻ ก็ทรงให้ฟื้นชีวิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งในวันกียามะฮ์”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาแห่งการกำเนิด การตาย และการฟื้นคืนชีพนั้น อยู่ในกำหนดการณ์ของพระองค์ ﷻ มาแต่เดิมแล้ว และเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเป็นพระเจ้า ผู้ทรงปรีชาสามารถที่ไม่มีผู้ใดสามารถจะกระทำได้ดังเช่นพระองค์ ﷻ

(11) ช่วงเวลาแห่งการตอบแทน

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ
عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

(سورة القصص: 84)

ความว่า “ผู้ใดนำเอาความดีมาเขาก็จะได้รับความดียิ่งกว่าและผู้ใดนำความชั่วมา บรรดาผู้กระทำความชั่วทั้งหลายนั้นจะไม่ถูกตอบแทน นอกจากที่พวกเขาได้กระทำไว้²⁶”

(สุเราะฮ์อัลเกาะคือศ: 84)

อัญญาอะบะรียฺ (al-Ṭabarī, 2002-1423: 28/638) ได้อธิบายว่า: “ผู้ใดกลับมายังอัลลอฮ์ ﷻ ในวันกียามะฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจในการยึดมั่นต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ สำหรับเขาผู้นั้นคือความดียิ่งกว่า เพิ่มทวีคูณ และความดีอันนั้นก็คือสรรเสริญพร้อมกับบรรดาความโปรดปรานต่างๆที่ยั่งยืน และผู้ใดกลับมายังอัลลอฮ์ ﷻ ในวันกียามะฮ์โดยการนำความชั่วมา นั่นคือการตั้งภาคีต่อพระองค์ ﷻ เขาผู้นั้นจะไม่ถูกตอบแทนสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่เขาได้กระทำไว้”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ในวันกียามะฮ์ คือ ช่วงเวลาแห่งการตอบแทนความดี และความชั่วของมนุษย์แต่ละคนเมื่อตอนที่พวกเขาได้ใช้ชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์

ข. ด้านหลักศาสนบัญญัติ

(1) ช่วงเวลาของการละหมาดฟัรฎู

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿...إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

(سورة النساء: بعض من آية 103)

²⁶ และนี่คือความโปรดปรานของอัลลอฮ์ที่มีต่อปวงบ่าวของพระองค์ คือพระองค์ทรงเพิ่มพูนความดีหลายเท่าให้แก่ผู้กระทำความดี ส่วนผู้กระทำความชั่วนั้นจะถูกตอบแทนเท่าที่เขาได้กระทำไว้.

ความว่า “แท้จริงการละหมาดนั้นเป็นบัญญัติที่ถูกกำหนดเวลา²⁷ ไว้แก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อันนิซาอ: ส่วนหนึ่งของโองการ 103)

อิบน์ กะษีร์ (‘Ibn Kathīr, 2005-1426: 1/569) ได้อธิบายว่า: “การละหมาดนั้นต้องปฏิบัติตามเวลาที่ถูกกำหนดไว้ อิบน์อับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า โองการดังกล่าวนี้หมายถึงละหมาดฟัรฎู และอิบน์มุสอูด رضي الله عنه ก็ได้กล่าวว่า แท้จริงการละหมาดนั้นมีเวลาที่แน่นอนเหมือนกับการประกอบพิธีหัจญ์”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการละหมาดฟัรฎูนั้นมีกำหนดเวลาที่แน่นอน ไม่นอนุญาตให้สับเปลี่ยนหรือรวมกันในเวลาหนึ่งเวลาใดเป็นการเฉพาะ

(2) ช่วงเวลาของการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿...فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

(سورة البقرة: بعض من آية 185)

ความว่า “ดังนั้นผู้ใดในหมู่พวกเจ้าเข้าอยู่ในเดือนนั้นแล้วก็จงถือศีลอดในเดือนนั้นและผู้ใดป่วยหรืออยู่ในการเดินทางจงถือใช้ในวันอื่นแทน อัลลอฮ์ทรงประสงค์ให้ความสะดวกแก่พวกเจ้าและไม่ทรงให้มีความลำบากแก่พวกเจ้าและเพื่อพวกเจ้าได้ให้ครบถ้วนซึ่งจำนวนวัน(ของเดือนรอมฎอน)และเพื่อพวกเจ้าจะได้ให้ความเกรียงไกรแก่อัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงแนะนำแก่พวกเจ้า และเพื่อพวกเจ้าจะชอบคุณ”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ: ส่วนหนึ่งของโองการ 185)

อิบน์ กะษีร์ (‘Ibn Kathīr, 2005-1426: 1/221,223) ได้อธิบายว่า: “กำหนดการณ์ที่จำเป็นเหนือบุคคลที่อาศัยอยู่ในเมืองๆ หนึ่งขณะที่เข้าสู่เดือนรอมฎอนอย่างแน่ชัด ต้องถือศีลอดทันทีโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ และอนุญาตให้ละศีลอดสำหรับผู้ป่วย หรือผู้ที่อยู่ในการเดินทาง โดยมีเงื่อนไขให้ชดใช้ในวันอื่นแทน²⁸ ดังนั้นเมื่อพวกเจ้าได้ยื่นหยัดเชือกฟิงในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ โดยการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นฟัรฎู ละทิ้งสิ่งต้องห้าม รักษาไว้ซึ่งกรอบแห่งบทบัญญัติเหล่านั้น หวังว่าพวกเจ้าจะเป็นผู้ที่ชอบคุณ”

²⁷ ถูกกำหนดไว้ในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง 5 เวลา ดังที่ทราบกันแล้ว.

²⁸ หมายถึงวาญิบต้องชดใช้การถือศีลอดเท่ากับจำนวนเวลาที่ขาดไปสำหรับผู้เดินทางและผู้ป่วยที่มีหวังหาย ส่วนผู้ป่วยที่ไม่มีหวังหายที่มีอุปสรรคในการถือศีลอดหรือคนชราที่ไม่สามารถถือศีลอดได้ตลอดวัน ให้จ่ายฟิดยะฮ์วันละ 1 ลิตร ให้กับคนอนาถาหรือยากจน จากอาหารหลักของเมืองนั้นๆ โดยไม่ต้องถือศีลอดชดใช้แทนในวันอื่น.

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า เวลาของการถือศีลอดนั้นคือเมื่อเข้าสู่เดือนรอมฎอนอย่างแน่ชัด ถือเป็นฟิรฎุฮ์ยัฮ์สำหรับมุสลิมทุกคนที่บรรลุนิติภาวะ มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องถือศีลอดทุกคน นอกจากบุคคลที่ศาสนบัญญัติอนุโลมให้ละศีลอดได้แต่ต้องชดใช้หรือบุคคลที่ศาสนบัญญัติอนุญาตให้ไม่ต้องถือศีลอด แต่ต้องจ่ายฟิเดยะฮ์เท่านั้น

(3) ช่วงเวลาของการจ่ายชะกาต

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿...وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ...﴾

(سورة الأنعام: بعض من آية 141)

ความว่า“และจงจ่ายสิทธิของมันในวันที่เก็บเกี่ยวมัน”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม: ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 141)

อัญญาอะบะรีย์ (al-Ṭabarī, 2002-1423: 32 / 166) ได้อธิบายว่า :“จากอิบนุอับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า สิทธิของมันคือชะกาตที่ได้ถูกบัญญัติไว้ และวันที่เก็บเกี่ยวมันคือวันที่ถูกขังตวงหรือรู้ได้จากการขังตวง”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการจ่ายชะกาตที่ขมผลที่เก็บเกี่ยวคือวันที่ได้ขังตวงถึงจำนวนพิกัด 400 กันดังและครบเงื่อนไข²⁹ จ่ายตามอัตราร้อยละ 10 ทันที

(4) ช่วงเวลาของการประกอบพิธีฮัจญ์

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ

وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ

الرَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُوا يَا أُولِي الْأَلْبَابِ﴾

(سورة البقرة: 197)

ความว่า“(เวลา) การทำฮัจญ์นั้นมีหลายเดือน อันเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว ดังนั้นผู้ใดที่ได้ให้การทำฮัจญ์ จำเป็นแก่เขาในเดือนเหล่านั้น³⁰ แล้ว ก็ต้องไม่มีการสมสู่และไม่มีการละเมิด และไม่มีการวิวาทใดๆ ใน(เวลา)การทำฮัจญ์ และความดีใดๆที่พวกเขากระทำนั้น อัลลอฮ์ทรงรู้ดีและพวกเขาจงเตรียมเสบียงเถิด³¹ แท้จริงเสบียงที่ดีที่สุดนั้นคือความยำเกรงและพวกเขาจงยำเกรงเข้าเถิดโอ้ผู้มีปัญญาทั้งหลาย!”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: 197)

อัญญาอะบะรีย์ (al-Ṭabarī, 2000-1420: 4/115) ได้อธิบายว่า: “อิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้บรรยายว่า (เวลา) การทำฮัจญ์นั้นมีหลายเดือนอันเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว นั่นคือ เขาวัล ซุลเกาะฮ์

²⁹ ดูบัญญัติว่าด้วยการจ่ายชะกาตที่ขมผลตามหลักนิติศาสตร์อิสลาม.

³⁰ หลังจากทำการอิหฺรอมแล้ว.

³¹ หมายถึงเสบียงในการเดินทางไปทำฮัจญ์.

ตะย และอีก 10 วันของซุลหิจญะฮ์ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้มีเดือนเหล่านี้เพื่อการทำฮัจญ์ และช่วงเวลาของเดือนที่เหลือนี้เพื่อการทำอุมเราะฮ์ ดังนั้นผู้หนึ่งผู้ใดไม่สมควรอิห์รอมฮัจญ์เว้นแต่จะต้องอิห์รอมในเดือนฮัจญ์เพียงเท่านั้น ส่วนการอิห์รอมอุมเราะฮ์นั้นสามารถกระทำได้ทุกเดือน”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า การอิห์รอมฮัจญ์ มีช่วงเวลาแน่นอน ไม่อนุญาตให้อิห์รอมฮัจญ์ในช่วงเวลาที่ไม่ได้กำหนดไว้ และในโองการข้างต้นได้ย้ำถึงข้อห้ามต่างๆในช่วงเวลาของการอิห์รอมฮัจญ์ รวมถึงคุณค่าแห่งช่วงเวลาที่ได้ก่อให้เกิดความยำเกรงนั้น คือเสปียงที่ดีเยี่ยมสำหรับผู้ศรัทธาที่จะเดินทางไปสู่โลกหน้า

(5) ช่วงเวลาของการทำตะยัมมัม³²

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿...وَأِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا﴾

(سورة النساء: بعض من آية 43)

ความว่า “และหากพวกเจ้าป่วยหรืออยู่ในการเดินทางหรือคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้ามาจากที่ถ่ายทุกข์ หรือพวกเจ้าสัมผัสผู้หญิงแล้ว พวกเจ้าไม่พบน้ำ ก็จงมุ่งสู่น้ำที่³³ แล้วจงลูบใบหน้าของพวกเจ้า และมือของพวกเจ้าแท้จริงอัลลอฮ์คือผู้ทรงอภัยผู้ทรงยกโทษเสมอ”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์: ส่วนหนึ่งของโองการ 43)

อิบนุ กะษีร (Ibn Kathīr, 1999-1420: 2/318) ได้อธิบายว่า: “กลุ่มนักวิชาการนิติศาสตร์อิสลามส่วนใหญ่ได้วินิจฉัยว่า แท้จริงไม่อนุญาตให้ทำตะยัมมัมสำหรับบุคคลที่ไม่มีน้ำ เว้นแต่เขาผู้นั้นได้ทำการเสาะหาน้ำเสียก่อน ดังนั้นเมื่อหนึ่งเมื่อใดได้เสาะหาแล้วแต่ไม่เจอ ในช่วงเวลานั้นก็อนุญาตให้เขาทำตะยัมมัมได้ และวิธีการในประเด็นการเสาะหาน้ำจากหนังสือนิติศาสตร์อิสลามต่างๆ ในบทที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีรายงานจากหะดีษ³⁴ อิมรอน บิน หุศัยน ว่า

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا مُعْتَرِلًا لَمْ يُصَلِّ فِي الْقَوْمِ، فَقَالَ: «يَا فُلَانُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ فِي الْقَوْمِ؟» فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ وَلَا مَاءَ، قَالَ: «عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ فَإِنَّهُ يَكْفِيكَ»))

(أخرجه البخاري، 1419 : 348)

ความว่า “แท้จริงท่านศาสนทูต ﷺ ได้มองเห็นผู้ชายคนหนึ่งที่ยก

³² คือ การใช้ฝ่ามือทั้งสองทาบบนดินให้ฝุ่นติดและลูบหน้า และมือทั้งสอง เป็นการทำความสะอาดแทนน้ำ ทั้งนี้เพื่อต้องการทำละหมาด การกระทำดังกล่าวนี้ เรียกทับศัพท์ว่า ทำตะยัมมัม.

³³ ดินที่แห้งสะอาด เพื่อทำตะยัมมัม.

³⁴ เศาะฮ์ฮุมสลิม เลขที่ 682.

ตัวจากกลุ่มไม่ได้ร่วมละหมาดพร้อมกับกลุ่มของตน ดังนั้นท่าน ศาสนทูต ﷺ ก็เลยถามว่า โอ้ชายผู้หนึ่ง มีสิ่งใดที่ยับยั้งท่านไม่ให้ร่วมละหมาดกับกลุ่มของท่าน? ชายผู้นั้นก็ตอบว่า ฉันมีหะดัษใหญ่ อยู่และไม่มีน้ำ³⁵ ท่านศาสนทูต ﷺ ก็กล่าวความว่าท่านจำเป็นต้องใช้ดิน เพราะแท้ที่จริงมันเป็นการเพียงพอ³⁶ สำหรับท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 1419: 348)

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ในช่วงเวลาภาวะคับขันไม่มีน้ำเพื่ออาบน้ำละหมาดหรือยกหะดัษใหญ่ ก็อนุญาตให้เอาดินมาทำตะยัมมูมแทนได้ตามบัญญัติว่าด้วยหลักนิติศาสตร์อิสลาม และไม่ต้องชดใช้ละหมาดดังกล่าวนั้นในภาวะปกติอีกด้วย

(6) ช่วงเวลาของการอพยพ (อิจเราะฮฺ)

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿وَمَنْ يَهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

(سورة النساء: 100)

ความว่า “และผู้ใดที่อพยพไปในทางของอัลลอฮ์ เขาก็จะพบในผืนแผ่นดินซึ่งสถานที่อพยพไปอันมากมาย และความมั่งคั่งด้วย³⁷ และผู้ที่ออกจากบ้านของเขาไปในฐานะผู้อพยพไปยังอัลลอฮ์และรอซูลของพระองค์³⁸ แล้วความตายก็มาถึงเขา แน่นอนรางวัลของเขานั้นย่อมปรากฏอยู่แล้ว ณ อัลลอฮ์³⁹ และอัลลอฮ์นั้นคือผู้ทรงอภัยโทษผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(สุเราะฮฺอันนิสาอ์: 100)

อัลบะฆะวะวีย์ (al-Baghawī, 1997-1417: 2/274) ได้อธิบายว่า: “อะลี ยิบิน อะบิฏออลหะฮฺ จากอิบนิอับบาส رضي الله عنه คำว่า (مُرَاعِمًا) หมายถึง สถานที่ที่ได้ลี้ภัยไปยังที่นั่น และมุญาฮิด ได้กล่าวไว้ว่า คือการโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ไม่ชอบด้วยหลักศาสนบัญญัติ”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการอพยพนั้น สามารถกระทำได้ทุกที่และทุกเวลา เพราะการอพยพหรือการเปลี่ยนแปลงเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูต ﷺ นั้นมีผลตอบแทนที่ดีงามทั้งโลกนี้และโลกหน้า

³⁵ เพื่อชำระร่างกายให้สะอาด(อาบน้ำละหมาด).

³⁶ ใช้ได้ในการยกหะดัษใหญ่และเล็ก.

³⁷ ผู้ที่อพยพไปในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ อย่าได้กลัวว่าไม่มีที่พักอาศัย ตรงกันข้ามเขาจะพบที่พักพิงอันมากมายและยิ่งกว่านั้นเขาจะได้พบกับความมั่งคั่งอีกด้วย.

³⁸ อพยพไปเพื่อปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้และที่รอซูลของพระองค์แนะนำ.

³⁹ แม้ว่าเขายังมิได้ถึงเป้าหมายในการอพยพไปก็ตาม เขาก็จะได้รับรางวัลในการอพยพนั้น.

(7) ช่วงเวลาของการแสวงหาปัจจัยยังชีพ
 พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า
 ﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا
 اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(سورة الجمعة: 10)

ความว่า “ต่อเมื่อการละหมาดได้สิ้นสุดลง ก็จงแยกย้ายกันไปตาม
 แผ่นดินและจงแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์และจงรำลึกถึง
 อัลลอฮ์ให้มากๆ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับชัยชนะ⁴⁰”

(สุเราะฮ์อัลญุมอะฮ์: 10)

อัลบะฆะวะวีย์ (al-Baghawī, 1997-1417: 8/123) ได้อธิบายว่า: “เมื่อใดเสร็จสิ้น
 จากการละหมาด ดังนั้นจงแยกย้ายกันไปตามแผ่นดินเพื่อการค้าขายและกิจการงานต่างๆที่มีความ
 จำเป็น และแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ นั่นคือแสวงหาปัจจัยยังชีพต่างๆ”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการแสวงหาปัจจัยยังชีพที่
 เป็นวิถีแห่งอิสลามนั้นจะต้องมีการละหมาดเมื่อถึงเวลา เสร็จจากการละหมาดแล้วค่อยดำเนินการ
 แสวงหาปัจจัยยังชีพต่อไปและพร้อมกันนั้นต้องรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ อยู่ตลอดเวลา

ค. ด้านหลักจริยธรรม

(1) ช่วงเวลาของการรำลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾

(سورة الأحزاب: 41-42)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงรำลึกถึงอัลลอฮ์ โดยการรำลึก
 อย่างมากมาย⁴¹ และซ้องสวดติ้พระองค์ทั้งยามเช้าและยามเย็น”

(สุเราะฮ์อัลอะฮزاب: 41-42)

อัลบะฆะวะวีย์ (al-Baghawī, 1997-1417: 3/360) ได้อธิบายว่า: “การรำลึก
 ถึงอัลลอฮ์ ﷻ โดยการรำลึกอย่างมากมาย คือทั้งกลางคืนและกลางวัน ทั้งบนบกและในทะเล ทั้งยาม
 สุขสบายและเจ็บป่วย ทั้งที่เร้นลับและเปิดเผย ส่วนการซ้องสวดติ้พระองค์ ﷻ ทั้งยามเช้าและยาม
 เย็นนั้นคือละหมาดศุบฮีและซุฮรี ส่วนกัลบีย์กล่าวว่า “ยามเย็น” คือทั้งซุฮรี อัซรี มัฆริบ และอิชาอ์”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นต้องเกิดขึ้น
 ทุกสถานที่ ทุกช่วงเวลาของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะพระองค์ ﷻ คือผู้ทรงดีย์ในการรำลึก

⁴⁰ คือหลังจากพวกเจ้าได้เสร็จสิ้นการละหมาดวันศุกร์แล้ว ก็จงแยกย้ายกันออกไปทำธุรกิจและกิจการต่างๆของพวกเจ้า เพื่อแสวงหา
 ความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ขณะที่พวกเจ้าแยกย้ายกันออกไปนั้นก็จงรำลึกนึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ อย่าลืมพระองค์เป็นอันขาด เพื่อ
 พวกท่านจะได้รับชัยชนะและประสบความสำเร็จ.

⁴¹ รำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการกล่าว “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” และ “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” การให้เกียรติและการให้ความบริสุทธิ์อย่าง
 มากมาย ทั้งในเวลากลางคืน กลางวัน ยามเดินทาง และยามพำนัก.

(2) ช่วงเวลาของการแข่งขันในการสร้างความดี

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿وَلِكُلِّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيَهَا فَاسْتَبِقُوا الْحَيْرَاتِ أَيْنَ مَا كُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

(سورة البقرة: 148)

ความว่า “และสำหรับแต่ละประชาชาตินั้น ต่างก็มีทิศทางหนึ่งซึ่งประชาชาตินั้นผินไปสู่⁴² ดังนั้นพวกเจ้าจึงแข่งขันกันในความดีทั้งหลายเถิด ที่ได้ก็ตามที่พวกเจ้าปรากฏอยู่ อัลลอฮ์ก็จะทรงนำพวกเจ้ามาทั้งหมด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์: 148)

อัญญาอะบะรีย (al-Ṭabarī, 2000-1420: 3/197) ได้อธิบายว่า: “ในวันกียามะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรวบรวมท่านทั้งหลายและสรรพสิ่งอื่นๆ ที่พระองค์ ﷻ ทรงประสงค์ให้กลับไปยังพระองค์ ﷻ หลังจากที่ตายและฟื้นจากหลุมสุสาน ดังนั้นพวกท่านจึงรีบเร่งแข่งขันกันปฏิบัติศาสนกิจต่างๆที่ต้งามก่อนที่ท่านจะตายลง เมื่อวันฟื้นคืนชีพและไล่ต้อนสู่ทุ่งมะหะซัร⁴³ จะปรากฏขึ้น”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจนั้นยังคงมีอยู่ตราบไต่ที่ยังมีลมหายใจและวันสิ้นโลกยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้นการเร่งรีบแข่งขันในการปฏิบัติศาสนกิจที่ต้งามในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่สุดแห่งความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า

(3) ช่วงเวลาของการไกล่เกลี่ยประนีประนอม

พระองค์ ﷺ ดำรัสไว้ว่า

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

(سورة الحجرات: 10)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธาเป็นพี่น้องกัน⁴⁴ ดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า⁴⁵ และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา”

(สุเราะฮ์อัลหุร้อต: 10)

อัญญาอะบะรีย (al-Ṭabarī, 2000-1420: 22/297) ได้อธิบายว่า: “ผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกันในทางศาสนา และเมื่อใดมีการต่อสู้หรือทะเลาะระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่าย ก็ให้ผู้นำมามุสลิมเกลี้ยกล่อมโดยชักนำไปสู่บัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูต ﷺ และจงเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ

⁴² คือศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام และศาสนทูตอิสมาอิล عليه السلام ผินไปทางอัลกะบะฮ์ ส่วนชาวยิวผินไปทางอัค-คือคเระฮ์แห่งบัยตุลมักดิส และชาวคริสต์ผินไปทางทิศตะวันออก.

⁴³ เป็นสถานที่หนึ่งที่มนุษย์ชาติไปรวมตัวกันในโลกหน้าตามทัศนะอิสลามเพื่อรอรับการตัดสินพิพากษาในวันนั้น.

⁴⁴ ความเป็นพี่น้องกันในหมู่ผู้ศรัทธานั้นผลที่จะติดตามมากคือ ความรักใคร่ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือกัน คือจุดมุ่งหมายหลักของผู้ศรัทธา การเป็นพี่น้องกันในอิสลามนั้นเข้มขันกว่าการเป็นพี่น้องทางสายเลือดหรือวงศ์ตระกูล.

⁴⁵ คืออย่าให้การแตกแยกเข้ามามีบทบาท และอย่าให้การเกลียดชังระหว่างกันเข้ามาสิงอยู่ในหมู่คณะ.

ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นข้อบังคับต่างๆ ในการประนีประนอมระหว่างพี่น้องที่ทะเลาะกัน และห่างไกลจากสิ่งที่เป็นความชั่วทั้งหลาย เพื่อว่าจะได้รับความเมตตาจากพระองค์ ﷺ”

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ในเวลาที่พี่น้องมุสลิมทะเลาะกัน จะต้องนำบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูต ﷺ มาไกล่เกลี่ยประนีประนอม เพื่อก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ การรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งนำมาสู่ความเมตตาจากพระองค์ ﷻ

(4) ช่วงเวลาการบริจาต ความอดทนและการรู้จักให้อภัย

พระองค์ ﷻ ดำรัสไว้ว่า

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(سورة آل عمران: 134)

ความว่า “คือบรรดาผู้ที่บริจาตทั้งในยามสุขสบาย และในยามเดือดร้อน⁴⁶ และบรรดาผู้ข่มโทษและบรรดาผู้ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์และอัลลอฮ์นั้นทรงรักผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(สุเราะฮอาละอิมรอน: 134)

อิบน์ กะษีรฺ (*Ibn Kathīr, 1999-1420: 2/119) ได้อธิบายว่า: พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้โองการถึงคุณลักษณะของชาวสวรรค์ นั่นคือผู้ที่บริจาตทั้งในยามเคราะห์ร้ายหรือสะดวกสบาย ในยามที่เข้มแข็งหรืออ่อนแอ ทั้งในยามสุขภาพดีหรือเจ็บป่วย และในทุกๆสภาวะการณ์

จากโองการและคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ทุกช่วงเวลาสำหรับผู้มีศรัทธานั้นเปี่ยมด้วยคุณค่า ยิ่ง ถ้าหากว่ารู้จักการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์ด้วยการบริจาตในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ และในโองการนี้ยังกล่าวถึงช่วงเวลาที่มีคุณค่าในการอดทนและการรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันด้วย

1.2.2 อัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเวลาในช่วงต่างๆ จำแนกได้ดังนี้

1.2.2.1 ช่วงเวลาแห่งการถือกำเนิดมนุษย์และการกำหนดสภาวะ

จากอิบน์มุสอูด رضي الله عنه กล่าวว่า ศาสนทูต ﷺ (ผู้เที่ยงตรง ผู้ได้รับรองว่าเป็นผู้เที่ยงตรง) ได้กล่าวกับพวกเราว่า

((إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ عَاقِبَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ مُضَعَّةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤَمَّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ بِكُتُبِ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيئٍ أَوْ سَعِيدٍ فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ

⁴⁶ คือในยามมั่งมี และในยามพืดเคือง.

بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَذُخُهَا وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى
مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ
الْجَنَّةِ فَيَذُخُهَا))

(أُخْرِجَهُ مُسْلِمٌ، د.ت.: 2643)

ความว่า “แท้จริงทุกๆ คนในหมู่พวกท่านได้ถูกรวบรวมในการสร้างเขาในครุภมารดาเป็นเวลา 40 วันในรูปของนุญฟะฮ์ (น้ำขุ่น) หลังจากนั้น มันก็กลายเป็นก้อนเลือดหนึ่งภายในระยะเวลาเดียวกันและหลังจากนั้นก็เปลี่ยนเป็นเนื้อก้อนหนึ่งภายในระยะเวลาเช่นเดียวกันและแล้วมะลาอิกะฮ์ถูกส่งมายังเขาเพื่อเป่าวิญญาณ (รูห์) และถูกบัญชาให้บันทึก 4 ประการด้วยกันนั่นคือบันทึกปัจจัยยังชีพของเขา อายุของเขา กิจการงานของเขา และทุกข์หรือสุขของเขา ดังนั้น โอ้อัลลอฮ์ ﷻ พระผู้ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นอีกนอกจากพระองค์ แท้จริงผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่พวกท่านกระทำกิจการงานของชาวสวรรค์ จนไม่มีอะไรเหลืออยู่ในระหว่างเขากับสวรรค์ นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกเท่านั้น แต่เขาได้ถูกกำหนด(ลิขิต)ให้ตกนรก และในที่สุดเขาก็ตกนรกและแท้จริงผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่พวกท่านกระทำกิจการงานของชาวนรกจนไม่มีอะไรเหลืออยู่ในระหว่างเขากับนรก นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกเท่านั้น แต่เขาได้ถูกกำหนด(ลิขิต)ให้เป็นชาวสวรรค์ ดังนั้น (ก่อนที่เขาจะสิ้นชีวิต)เขาจึงได้กระทำกิจการงานของชาวสวรรค์ ในที่สุดเขาก็ได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 2643)

อันนวะเวีย (al-Nawawīy, 1392: 8/489) ได้อธิบายว่า: “บรรดาปราชญ์มุสลิมมีความเห็นพ้องต้องกันว่า แท้จริงการเป่าวิญญาณจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่ต้องครบกำหนด 4 เดือนก่อนและเป้าหมายของคำว่า (عُرْوَةٌ) ที่แปลว่า เพียงศอกเดียว คือ เป็นการเปรียบเทียบถึงความใกล้กับความตายและเข้าสู่บั้นปลายของความตาย”

จากหะดีษและคำอธิบายข้างต้น บ่งชี้ให้เห็นถึงช่วงชีวิตของบุคคลที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาผ่านพัฒนาการตามระยะเวลาที่พระองค์ทรงประสงค์ เมื่อมาใช้ชีวิตอยู่โลกนี้ในการประกอบกิจกรรมหรือกิจการต่างๆ ที่มีทั้งดีและชั่ว สุดท้ายชีวิตก็จากโลกนี้ไป จะนำความสุขหรือความทุกข์ในโลกหน้าขึ้นอยู่กับวิถีปฏิบัติที่ได้ประกอบและประสงค์ของพระองค์ที่ได้กำหนดไว้ จากหนังสือ al-Wakt fi Hayāt al-Muslim ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเฉพาะของเวลาว่า “มันผ่านไปเหมือนก้อนเมฆที่ลอยผ่านพื้น วิ่งไปเหมือนกระแสมลม ไม่ว่าจะเป็นเวลาแห่งความสุขและยินดีหรือเวลาแห่งความโศกเศร้าเสียใจก็ตาม แม้ว่าวันเวลาแห่งความสุขจะผ่านไปเร็วกว่าและวันเวลาแห่งความทุกข์โศกจะดำเนินไปอย่างช้าๆ และหนักหน่วง นั่นเป็นเพียงในความรู้สึกของผู้ประสบเท่านั้นไม่ใช่เป็นความจริง กวีท่านหนึ่งร้อยเรียงว่า...

مَرَّتْ سِنِينَ بِالْوَصَالِ وَبِأَهْلِنَا
فَكَأَنَّهَا مِنْ قَصْرِهَا أَيَّامًا
ثُمَّ انْتَهَتْ أَيَّامٌ هَجْرٌ بَعْدَهَا
فَكَأَنَّهَا مِنْ طُولِهَا أَعْوَامًا
ثُمَّ انْقَضَتْ تِلْكَ السُّنُونُ وَأَهْلَهَا
فَكَأَنَّهَا وَكَأَنَّهُمْ أَحْلَامًا

มีใจความว่า “หลายปีแห่งความจำพรากและรำพึงได้ผ่านพ้น ดุจดั่งวันวานเพิ่งผ่านมา แล้วดวงจิตคิดถึงคะเนิงหา ดุจผ่านกาลเวลามานานปี สิ้นชีวีและสิ้นกาล ดุจดั่งความฝันแห่งรัตติกาลที่ผ่านไป”

(Yūsuf al-Qārādāwīy, 1992: 9)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า การใช้ชีวิตอยู่ในโลกนี้จำเป็นต้องรู้จักคุณค่าและทักษะการบริหารเวลา เพื่อสร้างสมคุณความดีให้เกิดประโยชน์สูงสุดในโลกหน้า โลกนี้จึงเป็นสถานที่เก็บเกี่ยวผลกุศลต่างๆ ซึ่งอาศัยช่วงเวลาที่ยังมีสุขภาพดีและเวลาว่างที่อำนวย โดยการบริหารจัดการเวลาแห่งชีวิตให้เป็นเลิศและคุ้มค่าที่สุด ท่านศาสนทูต ﷺ ได้กำชับเรื่องนี้ ซึ่งมีสายรายงานจากอิบนิอับบาส رضي الله عنه ว่า

((نِعْمَتَانِ مَعْبُودُونَ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ))

(أخرجه البخاري، 1419: 6412)

ความว่า “มีความโปรดปรานอัลลอฮ์ 2 ประการ ที่มนุษย์มากมาย ปล่อยให้มันสูญเปล่าไปนั่นคือ การมีสุขภาพดี และการมีเวลาว่าง”

(บันทึกโดย al-Bukhārīy, 1419: 6412)

อิบนุ หะญัรฺ อัลอัศเกาะลานีย์ (‘Ibn Hajr al-‘Asqālānīy, n.d.: 18/219) ได้อธิบายว่า “บุคคลหนึ่งจะเป็นผู้มีเวลาว่างได้ต้องมีสุขภาพดีด้วย ดังนั้นเมื่อเขามีความพร้อมดังกล่าวก็จงป้องกันอย่าปล่อยให้เกิดความว่างเปล่าโดยไม่ได้ขอบคุณในความโปรดปรานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมอบให้ด้วยการปฏิบัติในคำสั่งใช้และห่างไกลจากคำสั่งห้าม ผู้ที่เพิกเฉยในเรื่องดังกล่าวคือผู้ที่ปล่อยให้มันสูญเปล่า และประโยคที่ว่า “كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ” เป็นการบ่งชี้ว่าผู้ที่ป้องกันได้นั้นส่วนน้อย อิบนุ อัลญะฮิซีย กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ได้ใช้เวลาว่างและสุขภาพดีของเขาเพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ คือผู้ที่ได้รับความผาสุก และผู้ที่ได้ใช้มันทั้งสองเพื่อความชั่วต่ออัลลอฮ์ ﷻ คือผู้ที่สูญเปล่า”

จากหะดีษและคำอธิบายดังกล่าวข้างต้น บ่งชี้ให้เห็นถึงความโปรดปราน 2 ประการที่มนุษย์มากมายเพิกเฉย ไม่รู้ถึงความสำคัญของมันและไม่ได้ขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริงต่อความโปรดปรานทั้ง 2 ประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีเวลาว่างซึ่งบางครั้งได้ถูกปล่อยให้ชีวิตผ่านมันไปทั้งที่ไม่มีคุณค่าใดๆ เกิดขึ้นเลย และมีการนิยามคำว่า الفَرَاغُ (อัล-ฟะรอฮ/การมีเวลาว่าง) คือการว่างจากการงานและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทางโลกที่ขัดขวางบุคคลจากการเข้าไปข้องเกี่ยวกับกิจการที่สร้างสรรค์เขาในโลก⁴⁷ (Yūsuf al-Qārādāwīy, 1992: 10)

⁴⁷ คือ โลกหน้าหรือโลกอาคีเราะฮ์.

1.2.2.2 การใช้เวลาแสวงหาความรู้และสัญญาณวันสิ้นโลก

จากอะบูฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ท่านศาสนทูต ﷺ กล่าวว่าไว้ว่า

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ بِهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ))

(أخرجه الترمذي، د.ت.: 2646)

ความว่า “บุคคลใดเดินไปสู่หนทางหนึ่งซึ่งมุ่งแสวงหาความรู้กับมัน พระองค์อัลลอฮฺทรงให้ง่ายแก่เขาหนทางสู่สวรรค์”

(บันทึกโดย al-Tirmizī, n.d.: 2646)⁴⁸

จากนัยความหมายหะดีษข้างต้น เล็งให้เห็นถึงช่วงเวลาในการฝึกฝนแสวงหาความรู้ การใช้ความมุมานะอดทนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ แม้หนทางในการอุตสาหกรรมจะยากลำบากแค่ไหน แต่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ จะให้ความง่ายแก่เขาหนทางสู่สวรรค์ ถือเป็นรางวัลอันคุ้มค่า เพราะเขาได้สละเวลา ทรัพย์สินและจิตวิญญาณที่ตั้งมั่นในการแสวงหาความรู้เหล่านั้น ท่านศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวถึงความประเสริฐการแสวงหาความรู้ดีกว่า จากท่านอะนะัส บิน มาลิก رضي الله عنه

((مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ))

(أخرجه الترمذي، د.ت.: 2647)

ความว่า “บุคคลใดออกไปแสวงหาความรู้ เท่ากับเขาอยู่ในสงคราม ศาสนาจนกระทั่งเขาได้กลับมา”

(บันทึกโดย al-Tirmizī, n.d.: 2647)⁴⁹

การแสวงหาความรู้เป็นวิธีการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ซึ่งได้รับผลานิสงค์เทียบเท่าการสู้รบในสงครามศาสนา เพราะการแสวงหาความรู้เป็นการปกป้องฟื้นฟูศาสนา เป็นการเหยียดหยามมารร้าย เป็นการข่มอารมณ์ใฝ่ต่ำ เฉกเช่นการสู้รบในสงครามศาสนาจนกระทั่งเขาได้กลับบ้าน เขาได้รับเกียรติตำแหน่งที่สูงส่ง เพราะเป็นผู้รับมรดกจากบรรดาศาสนทูตในการสร้างความสมบูรณ์ต่อส่วนที่บกพร่องในเรื่องศาสนา (al-Qāriy⁵⁰, 1422: 1/302) และเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และเสริมสร้างทักษะให้แก่ผู้แสวงหา อิสลามได้วางกรอบบทบัญญัติว่าจำเป็นเหนือมุสลิมทุกคนต้องศึกษาแสวงหาความรู้ โดยมีมิติต่างๆ แห่งชีวิตต้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จากหนังสือ al-Wakt fī Hayāt al-Muslim การปล่อยให้เวลาวันหนึ่งผ่านไปโดยไม่ได้ใช้มันทำประโยชน์เพื่อตัวเองและเพื่อชีวิตที่อยู่รอบข้างพวกเขา อย่างก้าวหน้าในทางความรู้ การศรัทธาและการประกอบกิจการงานที่ดีทั้งหลาย อิบนุมัสอูด رضي الله عنه กล่าวว่า “ไม่มีอะไรที่ฉันรู้สึกเสียใจในวันหนึ่งที่หมดไปมากเท่ากับการที่อายุของฉันได้ลดลง โดยที่การทำงานของฉันไม่ได้เพิ่มขึ้น” ปราชญ์⁵¹ หนึ่งกล่าวว่า “ผู้ใดปล่อยให้วันหนึ่งในอายุของเขาผ่านไปในเรื่องอันมิชอบ หรือหน้าที่ หรือเกียรติยศ หรือการ

⁴⁸ อัลติรมิซีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าหะสัน ส่วนอัลบานีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าเศาะฮีห.

⁴⁹ อัลติรมิซีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าหะสันเศาะรีบ ส่วนอัลบานีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าญะอะอิฟ.

⁵⁰ คือ ‘Alīy Sultān bin Muḥammad.

⁵¹ ในเชิงภาษาอาหรับเรียกว่าหะกีม.

สรรเสริญ หรือความดี หรือความรู้” ดังนั้นแน่แท้เขาได้เนรคุณต่อวันของเขา และอธรรมต่อตัวเขาเอง” (Yūsuf al-Qāradāwī, 1992: 13)

ดังนั้นการศึกษาเรียนรู้ตามระบอบอิสลามเป็นบทบัญญัติที่มุสลิมต้องยึดถือปฏิบัติ โดยอาศัยการบริหารจัดการเวลาเป็นส่วนสำคัญ ที่มีความเหมาะสมในการเรียนรู้และใช้เวลาอย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างความจำเริญให้แก่ชีวิต เพื่อปกป้องสถานภาพความเป็นมุสลิมให้มีความมั่นคงและยั่งยืนจนกระทั่งถึงวันสิ้นลมหายใจหรือเผชิญกับวันสิ้นโลก ตั้งคำถามใจที่ว่า “แท้จริงช่วงเวลาต่างๆ คืออายุขัยของท่าน ดังนั้นอย่าใช้เวลาให้หมดไปวันแต่ในสิ่งที่สร้างความสำเร็จแก่ท่าน” (Ibrahim al-Fakī, 2009: 35)

วันสิ้นโลกถือเป็นช่วงเวลาสิ้นสุดแห่งจักรวาล เป็นปรากฏการณ์ทำลายสรรพสิ่งที่ขับเคลื่อนและโคจรอยู่บนโลกนี้จนพังพินาศสิ้น ชีวิตมนุษย์จะถูกก่อก่อเกิดขึ้นอีกครั้งในโลกหน้า เป็นโลกแห่งอมตะ ทุกกิจการและกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกสรรสร้างไว้จะถูกนำมาสอบสวนพิพากษาในวันนั้นตามวัน เวลา และสถานที่ที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์และกำหนดไว้ ในเรื่องนี้ท่านศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวถึงส่วนหนึ่งของสัญญาวันสิ้นโลกไว้ในหะดีษบางตอน ท่าน ﷺ กล่าวว่า

((أَنَّ تِلْدَالَأُمَّةٍ رَبَّتْهَا وَأَنَّ تَرَى الْخَفَاءَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوُلُونَ

فِي الْبُنْيَانِ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: بعض من رقم الحديث 114)

ความว่า “ทาสหญิงคลอตกเป็นนายของนาง ท่านจะได้เห็นผู้เคย ยากไร้สวมเสื้อผ้าขาดๆ เดินเท้าเปล่าเป็นผู้เลี้ยงแกะ พวกเขาแข่งขันกันสร้างตึก”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: ส่วนหนึ่งจากหะดีษเลขที่ 114)

วณะอันสังสรรค์ที่ท่านศาสนทูต ﷺ กล่าวไว้ 1439 ปีแล้วเป็นปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในยุคใกล้วันกิยามะฮ์ ‘Aṣḥbīrān Ya’qūb (1929: 13-14)⁵² ได้อธิบายว่า “ทาสหรือลูกกลายเป็นนายเพราะทรัพย์สินทั้งหมดถูกมอบเป็นมรดกให้แก่พวกเขา หรือแม่คลอตกเป็นกษัตริย์ แม่กลายเป็นราชกุมารี หรือลูกจะเนรคุณต่อพ่อแม่ และคนยากจนจะมีฐานะร่ำรวย เรื่องอำนาจและสร้างตึกบ้านใหญ่โต”

จากหะดีษและคำอธิบายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ยุคสมัยปัจจุบันที่อุดมไปด้วยเทคโนโลยีที่สร้างความมั่งคั่งให้กับชีวิตผู้คน ความทันสมัยได้กลายเป็นตัวแปรสำคัญ มิติช่วงเวลาต่างๆ กลายเป็นเงินเป็นทองที่ทำให้ผู้คนแย่งชิงผลประโยชน์ต่อกัน อำนาจและบารมีถูกกระตุ้นความยากในจิตใจให้ใฝ่หา ลูกจะให้ความสำคัญกับเพื่อนฝูง เชื่อฟังเพื่อนฝูงมากกว่าพ่อแม่ หลงใหลเพลิดเพลินกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การดื่มหรือเสพยาเสพติดกลายเป็นแฟชั่นแห่งยุคในกลุ่มหนุ่มสาว แต่สร้างความหายนะให้กับพ่อแม่และสังคม การมั่วสุมในเรื่องเพศและการพนันถือเป็นการผ่อนคลายความเครียดในหน้าที่การงาน ทุกอย่างเป็นสังสรรค์ที่ท่านศาสนทูต ﷺ กล่าวไว้ ทั้งนี้เนื่องจากขาด

⁵² อ้างจาก Ḥadīdh ‘Ampat Puluh Bahāsa Malāyū.

ทักษะในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ถูกต้องและมีความเหมาะสม รวมถึงประมาทในการบริหารจัดการเวลา
อย่างถูกวิธีในการดำเนินชีวิต ดังท่านศาสนทูต ﷺ ได้ยืนยันถึงสัญญาณใกล้วันสิ้นโลกอีกว่า

((إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَنْبُتُ الْجَهْلُ وَ يُشْرَبَ الْخَمْرُ
وَيُظْهَرَ الزُّنَا))

⁵³(أخرجه البخاري، 1419 : 80)

ความว่า “แท้จริงส่วนหนึ่งจากสัญญาณวันสิ้นโลก คือ ความรู้ถูกยก⁵⁴
ความไม่รู้จะชัดเจนและมากมาย มีการดื่มสุราและมีการสำส่อนทาง
เพศอย่างเปิดเผย”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 1419: 80)

1.2.2.3 ช่วงเวลาในการใช้ชีวิตอยู่โลกดุนยา

ท่านอิบนุอุมร์ رضي الله عنه ได้เล่าว่า ท่านศาสนทูต ﷺ จับไหล่ฉัน แล้วกล่าวว่า

((كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ غَابِرٌ سَبِيلٍ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا
أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ
صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ))

(أخرجه البخاري، 1419 : 6416)

ความว่า “จงทำตัวดังคนแปลกหน้าในโลกนี้ หรือเป็นเสมือนผู้เดิน
ทาง (พเนจร) ท่านอิบนุอุมร์ رضي الله عنه กล่าว⁵⁵ แก่ผู้ฟังว่า ถ้าท่านอยู่ใน
ช่วงเวลาค้างงออย่าได้รอรุ่งเช้า ถ้าท่านอยู่ในช่วงเช้างก็อย่าได้รอรอ
จนถึงเวลาเย็น จงใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ด้วยศาสนกิจในขณะที่
ท่านมีสุขภาพแข็งแรงก่อนที่ท่านจะเจ็บป่วย และจงใช้เวลาให้เป็น
ประโยชน์ด้วยศาสนกิจในชีวิตของท่านก่อนที่ท่านจะสิ้นลมหายใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 1419: 6416)

อิบนุ หะญัร อัลดัสเกาะลานีย์ (‘Ibn Hajr al-‘Asqalānīy, n.d.: 18/224) ได้
อธิบายไว้เกี่ยวกับประโยคเปรียบเทียบ (كلام التشبيه) ซึ่งได้มีการจำแนกดังต่อไปนี้ : “อัสตีบีย อธิบาย
ประโยคแรก(إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ)หมายถึง ท่านจงเดินต่อไปอย่า
ท้อถอย ดังนั้นแท้จริง ถ้าหากท่านยุติไม่เดินต่อ เท่ากับท่านได้ปล่อยเวลาให้หมดไปโดยเปล่าประโยชน์
และท่านจะพบหายนะ หรืออันตรายในหุบเขาดังกล่าว(นั่นคือเป็นการเปรียบเทียบหุบเขากับดุนยาที่
ท่านกำลังเผชิญอยู่) และสายรายงานของลัยษ رضي الله عنه อธิบายประโยคที่สอง (وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ)

⁵³ สายรายงานจากอะนัส رضي الله عنه .

⁵⁴ โดยเหล่าผู้รู้ได้ตายจากไปและเหลือจำนวนน้อย.

⁵⁵ เป็นการอรรถาธิบายหะดีษจากคำกล่าวของท่านศาสนทูต ﷺ ที่ผ่านมา.

นอบน้อมและบริสุทธิ์ใจจริงพร้อมกับการรู้จักบริหารเวลาอย่างรู้ค่าในขณะละหมาด หากผู้ศรัทธาได้นำทักษะดังกล่าวไปใช้ ย่อมก่อให้เกิดผลพวงความดีอันมากมายในการรำลึกถึงพระองค์ ﷻ

ข) นายมุฮัมมัด สันหมาน (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาหัวข้อ (An Analyzing Studies of Ethical Principles in Surat al-Hujurat) การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมในสุเราะฮ์อัลฮุจรูต จากการศึกษาพบว่า หลักจริยธรรมที่มีกล่าวอยู่ในสุเราะฮ์อัลฮุจรูตนั้นมีเนื้อหาที่กล่าวถึงทักษะต่างๆในการดำเนินชีวิต และการบริหารวิถีชีวิตให้เน้นหนักในการสร้างสังคมให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งวิถีการปฏิบัติเหล่านั้นจะนำพามนุษย์ให้มีชีวิตที่ดีในโลกนี้ และเป็นที่พอพระทัยสำหรับพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในโลกหน้า

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.3.1 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของเวลา
- 1.3.2 เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัศรกับเวลา
- 1.3.3 เพื่อศึกษาและอธิบายวิธีการบริหารเวลาที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลอัศร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

- 1.4.1 ได้รับความรู้และทราบถึงความหมายและความสำคัญของเวลา
- 1.4.2 ได้รับความรู้และทราบถึงความเป็นมาและความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัศรกับเวลา
- 1.4.3 ได้รับความรู้และทราบถึงวิธีการบริหารเวลาที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลอัศร
- 1.4.4 ได้ทราบถึงแนวคิดบรรดาปราชญ์มุสลิมต่อแนวทางการอธิบายสุเราะฮ์อัลอัศร
- 1.4.5 ได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเอง ครอบครัว และสังคมทุกระดับ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเวลา กรณีศึกษาสุเราะฮ์อัลอัศรครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นการวิจัยที่ยึดการบรรยายเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

- 1.5.1 สุเราะฮ์อัลอัศรมีจำนวนทั้งหมด 3 โองการ
- 1.5.2 จำนวน 3 โองการ ทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงเวลา และมนุษย์ที่รู้จักการบริหารเวลา ซึ่งดำรงไว้ด้วยศรัทธา ปฏิบัติกิจกรรมหรือกิจการที่ดีงาม ตักเตือนกันในสัจธรรมและความอดทน
- 1.5.3 เนื้อหาที่จะศึกษา
 - 1.5.3.1 ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของเวลาซึ่งประกอบด้วย ความหมายของคำว่าเวลา ความหมายของคำว่าการบริหารเวลา ความเป็นอยู่ของ

มนุษย์กับการใช้เวลาในโลกดุนยา ความเป็นอยู่ของมนุษย์กับการใช้เวลาในโลกหน้า ความประเสริฐของมนุษย์ที่รู้คุณค่าของเวลา ผลตอบแทนของมนุษย์ที่รู้คุณค่าของเวลาโลกหน้า

1.5.3.2 ศึกษาเกี่ยวกับสุเราะฮ์อัลอัศร โดยวิธีศึกษาความเป็นมาของสุเราะฮ์อัลอัศรซึ่งประกอบด้วย การตั้งชื่อสุเราะฮ์อัลอัศร ความสำคัญของสุเราะฮ์อัลอัศร และความประเสริฐของสุเราะฮ์อัลอัศร สาเหตุในการประทานสุเราะฮ์อัลอัศร หลักการใช้ภาษาในสุเราะฮ์อัลอัศร และความสัมพันธ์ของสุเราะฮ์อัลอัศรกับเวลา ความสัมพันธ์ของโองการแต่ละโองการของสุเราะฮ์อัลอัศรกับสุเราะฮ์อื่น เนื้อหาโดยสรุปของสุเราะฮ์อัลอัศร

1.5.3.3 ศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับการบริหารเวลาที่ปรากฏในสุเราะฮ์อัลอัศรจากหนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน 30 เล่มที่ประพันธ์โดยปราชญ์มุสลิม ตำราหะดีษต่างๆ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับโองการที่ได้ทำการค้นคว้าที่มาจากนักวิชาการศาสนา หรือหนังสือทางอิสลามต่างๆ ที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้

1.5.4 กรอบแนวคิด ศึกษาและบรรยายถึงมนุษย์ที่มีวิธีการบริหารเวลาอย่างรู้ค่าเพื่อก่อให้เกิดความดีงาม ความจำเริญทั้งโลกนี้และโลกหน้า

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1.6.1 ในการแปลความหมายโองการอัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ซึ่งจัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์คัมภีร์อัลกุรอาน นครมะดีนะฮ์มุนาวะเราะฮ์ ฮ.ศ. 1419

1.6.2 การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอานจะใช้มาตรฐานการอ้างอิง โดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับโองการไว้ด้านล่างทุกๆ ตัวบทของเนื้อหา เช่น (อัลสะญะดะฮ์: 4) และหากโองการใดผู้วิจัยนำมากล่าวเพียงส่วนหนึ่งก็จะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นส่วนหนึ่งจากโองการ เช่น (อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของโองการที่ 3)

1.6.3 การอ้างอิงหะดีษนั้น ผู้วิจัยจะอ้างอิงตัวบทหะดีษ และคำแปลพร้อมระบุชื่อผู้บันทึกหะดีษ ปีที่พิมพ์ เล่มที่ และหมายเลขหะดีษ หากหะดีษบันทึกโดยอิมามอัลบุคอรีย์และมุสลิม ผู้วิจัยจะไม่ระบุระดับของหะดีษ แต่ถ้าหากบันทึกโดยอิมามอื่น เช่น (บันทึกโดย al-Tirmidhīy, 1999: 2516) โดยใช้การเขียนอ้างอิงล่างตัวบทพร้อมระบุระดับหะดีษไว้ในเชิงอรรถ และหากหะดีษใดผู้วิจัยนำมากล่าวเพียงส่วนหนึ่งก็จะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นส่วนหนึ่งจากหะดีษ เช่น (บันทึกโดย Muslim, n.d.: ส่วนหนึ่งหะดีษเลขที่ 114)

1.6.4 อะษัรหรือวาหะของบรรดานักปราชญ์ที่ได้อ้างอิงในงานวิจัย ผู้วิจัยจะระบุแหล่งที่มาเหมือนกับการอ้างหะดีษ

1.6.5 การกล่าวนามบุคคลในงานวิจัย ผู้วิจัยจะใช้นามที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

1.6.6 การอธิบายคำศัพท์ที่ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญและเข้าใจยาก ผู้วิจัยจะอธิบายไว้ในเชิงอรรถ

1.6.7 ข้อมูลที่ได้จากหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยจะอ้างถึงด้วยการเขียนนามปี โดยมีชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้ในการอ้างอิงในเครื่องหมายวงเล็บ

1.6.8 การเขียนประวัติของบุคคลต่างๆ ที่ปรากฏในงานวิจัยผู้วิจัยจะเขียนประวัติมาพอสังเขป

1.6.9 การเทียบอักษรภาษาอาหรับและคำศัพท์ด้านอิสลามศึกษา อ้างอิงจากตารางเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาปีพุทธศักราช ฉบับปรับปรุง 2558

1.6.10 การปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ ผู้วิจัยอ้างจากตำราเทียบของห้องสมุดแห่งรัฐสภาอเมริกา

1.6.11 การแปลตำราหนังสือ และเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศ มาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยแปลความหมายโดยตรงคงรักษาความหมายของข้อความเดิมไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์บางอย่างดังต่อไปนี้

1.7.1 อ่านว่า สุบหานะฮฺวะตะอะลา เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ หมายถึง อัลลอฮ์ ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์

1.7.2 อ่านว่า ค็อลลัลลอฮฺอะลียะฮฺวะสลัม เป็นคำสรรเสริญและดุอาร์แต่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด หมายถึง ขอความสันติสภาพจงประสบแต่ท่าน

1.7.3 อ่านว่า อะลียะฮฺสะลาม เป็นคำสรรเสริญและดุอาร์แก่ศาสนทูตอื่นจากท่านศาสนทูตมุฮัมมัด หมายถึง ขอความสันติสภาพจงประสบแต่ท่าน

1.7.4 อ่านว่า เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ เป็นคำดุอาร์แต่อัครสาวกชาย หมายถึง ขออัลลอฮ์ ทรงยอมรับในตัวของเขาด้วยเถิด

1.7.5 อ่านว่า เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺมา เป็นคำภาษาอาหรับเรียกต่อท้ายชื่ออัครสาวกท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ที่เป็นผู้หญิง (ในที่นี้หมายถึงท่านหญิงอาอิชะฮฺ) หมายถึง ขอเอกองค์อัลลอฮ์ ทรงพอพระทัยในตัวท่านหญิงด้วยเถิด หรือเขียนต่อท้ายอัครสาวกหญิงท่านอื่นทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.7.6 อ่านว่า เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺมา เป็นคำดุอาร์แต่อัครสาวกชายทั้งสองหรืออัครสาวกหญิงทั้งสอง หมายถึง ขออัลลอฮ์ ทรงยอมรับในตัวของเขาทั้งสองด้วยเถิด

1.7.7 อ่านว่า เราะฮิมะฮฺลลอฮฺ เป็นคำดุอาร์แต่ปราชญ์มุสลิมอาวุโส หมายถึง ขออัลลอฮ์ ทรงเมตตาในตัวของเขาด้วยเถิด

1.7.8   วงเล็บดอกไม้ใช้สำหรับโองการอัลกุรอาน

1.7.9 เครื่องหมายสำหรับคั่นวรรคโองการอัลกุรอาน

1.7.10 ... วงเล็บดอกไม้มีจุดฝั่งซ้ายใช้กับโองการอัลกุรอานส่วนหน้า

1.7.11 ... วงเล็บดอกไม้มีจุดฝั่งขวาใช้กับโองการอัลกุรอานส่วนหลัง

- 1.7.12 (()) วงเล็บคู๋ใช้สำหรับตัวบของหะดีษ
- 1.7.13 () วงเล็บเดี่ยวใช้สำหรับชื่อสุเราะฮ ล่าดับโองการ และเลขหะดีษ
- 1.7.14 “...” อัญประกาศใช้คร่อมอักษร คำ หรือกลุ่มคำและเนื้อความพิเศษ

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 บริหาร หมายถึง ศิลปะในการจัดการให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ

1.8.2 การศึกษา หมายถึง การสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงามทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม

1.8.3 วิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อย ที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

1.8.4 อัลกุรอาน หมายถึง คัมภีร์เล่มสุดท้ายซึ่งเป็นกะลามุลลอฮฺ (พระดำรัสของอัลลอฮฺ ﷻ) เป็นหลักคำสอนสูงสุดของอิสลามได้ประทานให้แก่ศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ เพื่อนำมาเผยแผ่แก่มนุษย์ทั้งหลาย

1.8.5 สุเราะฮ หมายถึง บทต่างๆ ในคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งมีทั้งสิ้น 114 บท และสุเราะฮอัลอัศรเป็นสุเราะฮที่ 103 จากจำนวนสุเราะฮทั้งหมดของอัลกุรอาน

1.8.6 โองการ หมายถึง โองการต่างๆของอัลกุรอานที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ประทานลงมาแก่ท่านศาสนทูตของพระองค์ ﷺ คือ ศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งมีทั้งหมด 6666 โองการ หรือ 6236 โองการตามทัศนะของอิบนุอับบาส رضي الله عنه

1.8.7 อัลอัศร หมายถึง กาลเวลา หรือยามสุดท้ายของกลางวัน

1.8.8 อัลฮักก์ หมายถึง สัจธรรม และการปฏิบัติตามหน้าที่

1.8.9 อัลค็อบร์ หมายถึง ความมีชั้นดีธรรม หรืออดทนอดกลั้น

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1.9.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร

เวลา กรณีศึกษาสุเราะฮ์อัลอัศร โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

1.9.2 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลวิจัยเอามาจากการศึกษาวิจัยเอกสาร ได้แก่ เอกสาร 3 แหล่งที่สำคัญ

1.9.2.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)

- (1) ศึกษาจากคัมภีร์อัลกุรอาน โองการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเวลาของผู้ศรัทธา ปฏิบัติกิจกรรมหรือกิจการที่ต้งาม ตักเตือนกันในสังคมและความอดทน
- (2) ศึกษาจากหนังสืออธิบายอัลกุรอานที่มีการอธิบายซึ่งเกี่ยวข้องกับโองการที่ทำการค้นคว้า
- (3) ศึกษาจากหนังสืออัลหะดีษ และหนังสืออธิบายอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับโองการที่ทำการค้นคว้า

1.9.2.2 เอกสารทุติยภูมิ (secondary Sources)

- (1) หนังสืออธิบายอัลกุรอาน ที่ขยายความโองการอัลกุรอานที่มีอยู่ในสุเราะฮ์อัลอัศร หรือโองการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (2) หนังสืออธิบายหะดีษ ที่อธิบายเกี่ยวกับการบริหารเวลาของผู้ศรัทธา ปฏิบัติกิจกรรมหรือกิจการที่ต้งาม ตักเตือนกันในสังคมและความอดทน

1.9.2.3 เอกสารตติยภูมิ (Tertiary Sources)

- (1) หนังสือพจนานุกรมอธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาไทย
- (2) หนังสือการใช้ศัพท์เทคนิคต่างๆ ทางวิชาการ เช่น ศัพท์ทางศัพท์และศัพท์ทางหะดีษ

1.9.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบันทึกข้อมูลหรือเอกสาร เช่น ชื่อหนังสือ, ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, ครั้งที่พิมพ์, สถานที่พิมพ์และโรงพิมพ์ ส่วนบันทึกเนื้อหาแต่ละหัวข้อ เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหัวข้อเรื่องที่ศึกษา และส่วนบันทึกข้อมูล เช่น หมายเลขหะดีษ, เล่มที่และเลขหน้าหนังสือ

1.9.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) รวบรวมโองการทั้งหมดของสุเราะฮ์อัลอัศร และโองการอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (2) รวบรวมอัลกุรอานจากฉบับที่มีการตีพิมพ์ภาษาอาหรับ และความหมายภาษาไทย โดยคัดเลือกส่วนโองการจากสุเราะฮ์อัลอัศร และโองการอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) รวบรวมหะดีษที่ขยายความ หรืออธิบายयोगการ โดยยึดหนังสือหะดีษ 9 เล่ม (กตุบตีสะอฮ) ได้แก่ เศาะฮีหุบคูรี เศาะฮีหุมุสลิม สุนันอบิดาวัตุต สุนันอัตติรมีซีย์ สุนันอันนะสาอีย์ สุนันอิบนุมาญะฮฺ มุสнадอะหมัด อัลมุวัฏฏะฮฺ และสุนันอัตติรมีซีย์

(4) รวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง จากหนังสือที่เป็นผลงานของอุลามาอ์มูตะบะรีน(ปราชญ์มุสลิมผ่านการยอมรับ) สายอะฮลิซสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ ทั้งมูตะก้อดดีมูน (ปราชญ์มุสลิมที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 300 ปีแรกแห่งฮิจญเราะฮ์ศักราช) อุลามาอ์มูตะอัคคีรูน (ปราชญ์มุสลิมที่มีชีวิตอยู่หลังจาก 300 ปีแรกแห่งฮิจญเราะฮ์ศักราช) ตลอดจนปราชญ์มุสลิมปัจจุบัน

(5) รวบรวมข้อมูลตามลำดับของแต่ละหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.9.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.9.5.1 การจัดกระทำกับข้อมูล

หลังจากได้รวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะกระทำกับข้อมูลมีดังนี้

- (1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง
- (2) แยกแยะข้อมูลตามประเด็นของแต่ละหัวข้อ เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเฉพาะในแต่ละประเด็น

1.9.5.2 หลักการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลของแต่ละประเด็น ผู้วิจัยจะใช้หลักการในการวิเคราะห์มีดังนี้

- (1) หลักการอุศูลตุฟส์ีร เช่น มั่นภูฏและมัฟฮูม อุมูมและคุศุศ มุฎลักก์ และมุก็อยยัต เป็นต้น
- (2) หลักการอุลุมอัลหะดีษเช่น หลักการมุศฎาะละฮฺอัลหะดีษ และหลักการอัลญุรหฺ วะ อัดตะฮ์ดีล ยกเว้นหะดีษที่บันทึกโดยบุคอรีย์และมุสลิม
- (3) หลักการวิพากษ์วิจารณ์ โดยวิพากษ์ภายในและวิภาคภายนอก ตั้งการปฏิบัติของอุลามาอ์ตุฟส์ีร(ปราชญ์มุสลิมอธิบายอัลกุรอาน)และอุลามาอ์หะดีษ(ปราชญ์มุสลิมอธิบายอัลหะดีษ)
- (4) หลักการตรูฎีหฺ โดยยึดทัศนะอุลามาอ์ที่ได้อธิบายयोगการอัลกุรอาน โดยการเปรียบเทียบระหว่างทัศนะ หากมีหลายทัศนะ ผู้วิจัยจะยึดการตรูฎีหฺของอิมามชาฟีอีย์คือยึดทัศนะที่มีเหตุผลที่สอดคล้องกับนศ(หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ) แต่ถ้าหากมีเพียงทัศนะเดียว ผู้วิจัยจะพิจารณาความเชี่ยวชาญของอุลามาอ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการตีฟส์ีรมาเป็นที่ตั้ง.